

Anton Shumilin
Postgraduate Student
at the Department of Enterprise Economics and Management
Academy of Labor, Social Relations and Tourism

Шумілін А.О.
аспірант кафедри економіки підприємства та менеджменту
Академії праці, соціальних відносин та туризму

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-452-8-61>

FEATURES OF LABOR MARKET REGULATION IN UKRAINE AFTER THE WAR

ОСОБЛИВОСТІ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ПРАЦІ В УКРАЇНІ ПІСЛЯ ВІЙНИ

Важливу роль у реалізації політики зайнятості в країнах ЄС відіграє регіональна політика, спрямована на зменшення розриву між рівнями розвитку різних регіонів і на ліквідацію відставання розвитку депресивних територій Європи. Основна мета такої політики – скоротити наявні регіональні диспропорції в економічному та соціальному розвитку, рівнях зайнятості населення, а також запобігти виникненню регіональних дисбалансів у країнах ЄС.

Регулювання ринку праці протягом тривалого часу залишається у центрі уваги уряду та інших державних органів управління у різних країнах світу, хоча методи та моделі регулювання різняться. Кожна країна має свої особливості, що знаходять відображення в механізмах регулювання.

На сьогодні ринок праці відображає більшість соціальних, економічних і політичних процесів держави та є невіддільною частиною всієї економічної системи країни. Питання функціонування ринку праці з кожним роком стають дедалі актуальнішими в контексті розвитку людського капіталу, як одного з вирішальних факторів функціонування національної економіки. Водночас зайнятість населення є найважливішим показником ринку праці та визначає соціальний та економічний розвиток держави.

Сучасний ринок праці України стикається з низкою проблем, серед яких скорочення пропозиції робочої сили та зростання попиту на неї, низький рівень заробітної плати, нестача високопродуктивних робочих місць, невідповідність професійних та загальних компетенцій працівників вимогам роботодавців, а також тіньова зайнятість населення.

Регулювання ринку праці розглядається як скоординована діяльність уряду, територіальних органів влади, спілок роботодавців, профспілок та керівників підприємств. Більшість науковців вважають, що сучасний механізм регулювання ринку праці полягає у поєднанні ринкового механізму саморегулювання економічних процесів із системою заходів державного сприяння зайнятості [2].

Зважаючи на актуальні виклики, важливим аспектом розвитку ринку праці є впровадження інноваційних технологій та підвищення рівня освіти та кваліфікації працівників. Це дозволить не лише збільшити кількість високопродуктивних робочих місць, але й відповідати сучасним вимогам роботодавців, зменшуючи тим самим дисбаланс між попитом і пропозицією на ринку праці.

З початком війни та впровадженням воєнного стану ринок праці України зазнав значних втрат, і, за висновками багатьох експертів, очікувати на швидке покращення

ситуації не варто. Сьогодні українцям надзвичайно важко адаптуватися до реалій сучасного життя країни, яка потерпає від війни. Соціальна напруженість, психологічні небезпеки та недостатній рівень матеріальної підтримки є характерними ознаками поточної ситуації. Війна значно вплинула на українську систему соціального захисту, зумовивши збільшення видатків і зменшення надходжень.

Однак слід зазначити, що в період післявоєнного відновлення реалізація заходів щодо стабілізації ситуації на ринку праці має стати невіддільною складовою системи його управління. Зокрема, необхідно розробити ефективні підходи до управління ринком праці у сільськогосподарському секторі економіки, що є важливим для післявоєнного економічного оновлення України.

Важливим аспектом розвитку ринку праці в цей період буде впровадження інноваційних технологій та підвищення рівня освіти і кваліфікації працівників. Це дозволить не лише збільшити кількість високопродуктивних робочих місць, але й відповідати сучасним вимогам роботодавців, зменшуючи тим самим дисбаланс між попитом і пропозицією на ринку праці.

Впровадження закордонного досвіду в пострадянських країнах повинно враховувати як загальні тенденції, так і специфіку кожної країни. Наприклад, в пострадянських державах реалізація громадських робіт стикається з рядом проблем.

З одного боку, місцеві бюджети часто не мають достатніх фінансових ресурсів, а підприємства не зацікавлені в організації таких робіт через обмежену потребу в додатковій робочій силі.

З іншого боку, ці роботи непопулярні серед безробітних громадян, оскільки вони є тимчасовими, часто не відповідають рівню їхньої кваліфікації та можуть бути психологічно неприйнятними.

Крім того, для успішної адаптації закордонного досвіду важливо враховувати соціально-економічний контекст кожної країни. Наприклад, в пострадянських країнах необхідно забезпечити фінансову підтримку з боку держави та створити стимули для підприємств, щоб залучати їх до організації громадських робіт. Також важливо підвищувати кваліфікаційний рівень працівників через навчальні програми та професійну перепідготовку, що дозволить їм бути більш конкурентоспроможними на ринку праці та зменшить рівень безробіття.

Міжнародна організація праці спрогнозувала, що при негайному припиненні військових дій може статися швидке відновлення з поверненням 4 мільйонів робочих місць, що скоротить рівень безробіття до 8,9%. Однак у разі подальшої військової ескалації втрата робочих місць може збільшитися до 7 мільйонів осіб, що становить 43,5%.

Проблеми з безробіттям можна вирішити: після завершення війни ринок праці поступово відновлюватиметься, хоча потрібність професій зміниться. Професії, які раніше були популярними, можуть втратити актуальність або взагалі зникнути, тоді як менш потрібні спеціалісти можуть стати більш цінними. Попит на деякі професії може виникнути вперше, особливо на ті, що потребуватимуть нових навичок. Водночас необхідно буде змінити та вдосконалити політики та механізми, які допоможуть максимально адаптуватися до змін на ринку праці з урахуванням особливостей постконфліктного відновлення. Це включає прогнозування та аналіз попиту і пропозиції на ринку праці, підготовку, перекваліфікацію та додаткову підготовку працівників, гарантування працевлаштування та компенсацію втрати робочих місць.

Стабілізація ринку праці після війни стає викликом через появу різних груп населення, які постраждали внаслідок конфлікту. Політика відновлення економіки важлива, але безробіття потребує комплексного підходу. Після війни Україні треба

буде розвивати ринок праці, звертаючи увагу на навчання, підготовку та фінансову підтримку, зокрема для осіб з обмеженими можливостями та ветеранів. Важливо розробити ефективні механізми управління ринком праці, забезпечуючи освіту та соціальний захист. Відбудова економіки після війни буде важливою, і ринок праці грає ключову роль у цьому процесі.

Зосереджена політика на економічному відновленні може створити певну кількість робочих місць, але безробіття потребуватиме багаторівневого реагування. Необхідно розглядати питання, пов'язані з навчанням, перепідготовкою та наданням фінансової підтримки, зокрема для осіб, які постраждали від війни, та забезпечити їхнє соціальне забезпечення.

Після завершення війни, Україні буде важливо відновити основні умови функціонування ринку праці, враховуючи особливості різних груп населення та їхні потреби. Ринок праці після конфлікту може вимагати нових підходів у розв'язанні питань, пов'язаних з працевлаштуванням та професійною реабілітацією.

Необхідно приділяти увагу психологічним аспектам та підтримці людей, які постраждали внаслідок війни, для забезпечення їхньої соціальної інтеграції. Розвиток ринку праці у післявоєнний період вимагає широкого спектра заходів зі збереження та стимулювання зайнятості, а також підтримки підприємництва.

Важливим елементом буде створення ефективних механізмів управління ринком праці, які враховуватимуть потреби населення та сприятимуть стабілізації економіки. Це передбачає впровадження інноваційних підходів у навчанні та підготовці кадрів, а також підтримку соціальних програм для підтримки найбільш вразливих верств населення [4].

Особливу увагу слід приділити розвитку гнучких форм зайнятості та стимулюванню підприємництва серед населення, що допоможе знизити рівень безробіття та сприяти економічному зростанню. Інвестиції в освіту та розвиток кваліфікацій можуть стати ключовими чинниками відновлення ринку праці та підтримки соціально-економічного розвитку країни.

Література:

1. Бандур С.І. Теоретико-методологічні імперативи державного регулювання ринку праці в контексті реформування економіки України. *Ринок праці та зайнятість населення*. 2015. № 2 (43). С. 9–13.
2. Бондаревська К.В., Кисельов В.Р. Сучасні тенденції розвитку ринку праці : вітчизняний та зарубіжний досвід. *Проблеми та перспективи розвитку підприємства*. 2017. № 4. С. 9–15.
3. Пишуліна О., Маркевич К. Ринок праці в умовах війни: основні тенденції та напрями стабілізації: аналітична записка. Київ : Центр Разумкова, 2022. Липень. 21 с. URL: <https://razumkov.org.ua/images/2022/07/18/2022-ANALIT-ZAPIS-PISHULINA-2.pdf> (дата звернення: 06.06.2024).
4. Про затвердження Основних напрямів реалізації державної політики у сфері зайнятості населення та стимулювання створення нових робочих місць на період до 2022 року : Розпорядження Кабінет Міністрів України від 24 грудня 2019 р. № 1396-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1396-2019-%D1%80#Text> (дата звернення: 06.06.2024).